

Gündüz
Vassaf
**NEANDROS
DESTANI**
Νεάνδρος 40.8206° N, 29.1133° E

GÜNDÜZ VASSAF liseyi Robert Kolej’de tamamladıktan sonra aldığı futbol bursuyla psikoloji eğitimi gördüğü George Washington Üniversitesi’nden mezun oldu. Gençliğinde ABD’de akıl hastanesi gardiyanlığından TRT’de radyo spikerliğine kadar çeşitli işlerde çalıştı. Hacettepe Üniversitesi’nden psikoloji doktorasını aldıktan sonra, uzun süre Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi’nde öğrencilere psikolojik danışmanlık yaptı. Sonradan pişman olacağı, Türkiye’nin ilk zekâ testini geliştirdi. Uzun yıllar bu testlerin bir tür zekâ katliamı olduğuna dikkat çekti. Uluslararası Psikologlar Konseyi yönetim kurulu üyeliğine seçildi, Union of Psychological Science Barış Komitesi kurucu üyesi oldu, American Psychological Association’ın toplum psikolojisi bölümünün Avrupa ve Ortadoğu koordinatörlüğünde görev aldı. 12 Eylül askerî darbesinden sonra öğretim üyeliği yaptığı Boğaziçi Üniversitesi’nden istifa etti. Türkiye’de Psikologlar Derneği’nin kurucu üyelerinden olmasının yanı sıra 12 Eylül’e kadar Uluslararası Af Örgütü’nün İstanbul Şubesi başkanlığında, Tüm Öğretim Üyeleri Derneği (TÜMÖD) yönetim kurulunda yer aldı. O tarihten sonra Kassel, Marburg ve Bremen üniversitelerinde öğretim üyesi, Kanada McGill Üniversitesi Center for Developing Area Studies’de “konuk” akademisyen, Amsterdam’da Averroes Stichting’de klinik psikolog, Viyana’da Institute für Höhere Studium ve Avrupa Bilim Vakfı’nda da konuk araştırmacı olarak çalıştı. Kurulduğu günden kapandığı 2016’ya kadar *Radikal* gazetesinde “Uçmakdere” başlıklı köşe yazılarıyla 20 yıl boyunca yer aldı.

Kitapları: *Zekâ ve Zekâ Testleri Nedir? Ne Değildir?* (Ankara Üniversitesi Mediko Sosyal Merkezi Yayınları, 1977); *Daha Sesimizi Duyurmadık: Avrupa’da Türk İşçi Çocukları* (Belge Yayınları 1983; İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2002); *Cehenneme Övgü* (Ayrıntı, 1992; İletişim, 1999); *Cennetin Dibi* (Ayrıntı, 1996; İletişim, 1999); *Annem Belkıs* (İletişim, 2000); *40 Yıl Önce 40 Yıl Sonra Amerika-Rusya* (İletişim, 2006; 2. basım *Gençliğimin Kayıp Yılları* adıyla İletişim, 2022); *Türkiye Sen Kimsin?* (İletişim, 2008); *Leventnâme* (Heyamola, 2009; İletişim, 2024); *Kimliğimi Kaybettim Hüküm-süzdür* (İletişim, 2010); *Mostari: Bir Köprü Bekçisinin Günlüğü* (YKY, 2013); *Medeniyet, Kültür, Sanat* (İletişim, 2014); *İstanbul’da Kedi* (YKY, 2014; Karakarga, 2017; İletişim, 2024), Boğaziçi’nde Balık (YKY, 2015; Karakarga, 2018; İletişim, 2024), Nâzım (Aylak Adam, 2015), *Ne Yapabilirim: Geleceğe Kartpostallar* (İletişim, 2016), *Yol Arkadaşım* (Karakarga, 2017), *Sınırsız* (İletişim, 2018), *Ressamın İsyanı* (Everest, 2023), *Doğana* (İletişim, 2025), *Günlük Yaşam Fel-sefesi* (Söyleşi: Duru Uslu, İnkılap, 2026).

Hazırlayan: *Özgürleşmenin Sorunları: Mehmet Ali Aybar Sempozyumları* (Tarih Vakfı Yayınları, 2003); *Belkıs Halim Vassaf’ın defterinden: Dumezil’in Sosyoloji Dersi Notları* (Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 2009).

Çeviri: *Guantanamo’dan Şiirler* (Der. Marc Falkoff, Bilgin Adalı ile birlikte, YKY, 2008).

Gündüz Vassaf **NEANDROS DESTANI**

Νεανδρος 40.8206° N, 29.1133° E

Sait Faik'e...

“Bu sefer sandalda hiç konuşmadık.
Nişana vardığımız zaman:
– Neandros’un ucunu görüyor musun?
– Görüyorum.”

Sait Faik Abasıyanık,
Alemdağ'da Var Bir Yılan

Önsöz

Neandros, Büyükada açıklarında bin küsur yıldır kimsenin rahatsız etmediği küçük, ıssız bir ada. Destursuz gidemezsiniz. Sahillerinde levhalar size devletin gözetimi altında olduğunuzu bildirir, buraya ayak basamazsın der.

Komşu adamda uslu uslu oturduğum bir gün, ufukta gördüğüme sığamayıp hırşıma yenildim; Marmara Denizi'nin bu bakir adasını yazmaya koyuldum.

Artık Neandros'un da bir destanı var.

“Duygularımızın didik deşik edilmesi yetmedi mi, dünyada yazılmamış bir yer de bize kalsın” diyecek olursanız, “Evet,” derim, “haklısınız.” Destanlarımız değil mi kutsandıkça putlaştırılıp o bayrak senin, bu din benim, bizi birbirimize ötekileştiren.

Yine de şeytan bana, “Adaya git,” diyor, “orada bir taşın altına göm kitabını.”

Bakalım ayağına pabucu ters giydirebilecek miyim? Geleceğimize de yazılmış tarihsiz bir destan nasıl olurmuş görsün bakalım. Ne der bilemem. Bildiğim, Neandros sevgisini paylaştığımız ve beni adayı yazma yolculuğuma çağıran Sami Kısaoğlu'na borçlu olduğum.

Sedef Adası, 2026